

EKONOMI

Tillverkare av avancerade biologiska läkemedel: "Vi kommer tillsammans kunna utplåna cancer"

Publicerad 06:09

NorthX Biologics är den största tillverkaren i Sverige av biologiska läkemedel. Tillsammans med regeringen har företaget investerat omkring 100 miljoner kronor, som ett led i satsningen på Life Science-industrin. Foto: Mats Andersson

I Matfors utanför Sundsvall ligger en av Europas största tillverkare av biologiska läkemedel. De har nu i uppdrag från regeringen att hjälpa andra, mindre aktörer att gå från idé till verklighet. Vilka genombrott hoppas de på?

Granar högre än huskroppen stoltserar utanför läkemedelsfabriken NorthX Biologics. Fönstren är vida, och luften och temperaturen i korridorerna är exakt reglerade.

– När vi skulle ha in vår senaste stora utrustning så fick vi helt enkelt säga ett stort hål i väggen här för att kunna frakta in dem i lokalerna, säger Eva-Karin Gidlund, Head of Alliance and Business Development.

– Bara ge oss ett problem, och vi löser det, säger hon och slänger ut armarna i en stor gest samtidigt som hon guidar oss vidare längs den kliniskt rena korridoren.

Bild 2 av 2

Skoskydd, dubbla och till och med tredubbla är nödvändiga inom vissa avdelar av fabriken. Och labbrockor såklart. Foto: Mats Andersson

Här framställs RNA-vaccin, proteiner samt mediciner för gen- och cellterapi i 9 000 kvadratmeter stora labb.

Från och med 2021 är läkemedelsfabriken i Matfors en så kallad innovationshubb, delfinansierad av innovationsmyndigheten Vinnova på uppdrag av regeringen som ett led satsningen på Life Science-industrin. Totalt har kring 100 miljoner investerats.

– En anledning att vi blev identifierade som en viktig kugge i maskineriet har att göra med vår långa erfarenhet inom processutveckling och läkemedelstillverkning. En erfarenhet som vi kan använda för att stötta nya projekt.

Zofia Andersson sitter vid Northx Biologics proteinreningsanläggning, förra året tillverkades hela 280 kg rent protein, som används till läkemedel och vaccin. Foto: Mats Andersson

Det är få aktörer i Europa, och i världen som sitter på den avancerade teknik som finns i Matfors.

– Vi skulle nog ha kapacitet om vi ställde om, att tillverka vaccin som räcker till hela den svenska befolkningen om vaccinet byggde på RNA eller DNA säger Eva-Karin Gidlund eftertänksamt.

– Ja. Det skulle vi kunna, fortsätter hon.

Eva-Karin Gidlund förklarar ivrigt de avancerade och detaljstyrda tillverkningsprocesserna genom att likna dem vid hur man gör en köttfärsås.

– Om du själv lagar den, eller blir bjuden på den, så kommer det smaka olika. Det får det inte göra här. Det ska vara exakt samma köttfärsås som varje gång. Exakt samma. Det är nödvändigt för patientsäkerheten.

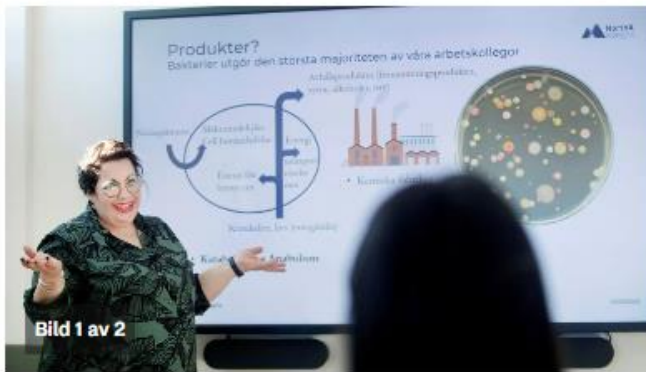
Några av innovationshubbens "nya leksaker" är dessa små odlingsmaskiner. Där görs små odlingar, men med variation för att kunna optimera odlingen. Foto: Mats Andersson

Detta kräver resurser, reningsrum och kompetens.

Luisa Lundin är tidigare mikrobiologisk forskare och jobbar med den externa kommunikationen på NorthX Biologics. Hon fortsätter Gidlunds resonemang.

– Det är enormt komplicerade tillståndsprocesser för enskilda aktörer eller innovatörer att navigera igenom för att få ett läkemedel godkänt. Men vi har erfarenheten, så vi kan mer än gärna hjälpa till.

Luisa Lundin försöker förklara processen hur det fungerar när man arbetar med levande organismer, som biologiska läkemedel är gjorda på. "Bakterier utgör den största majoriteten av våra arbetskollegor" säger Lundin stolt. Foto: Mats Andersson

Från regeringens sida kommer nu ytterligare satsningar.

Vinnova fick i mars i år uppdraget att starta ännu en innovationsarena.

– Det är inte klart var den kommer att ligga ännu, men vi är otroligt glada över uppdraget att fortsätta det innovativa arbetet inom Life Science, säger Lars Hammarström, avdelningschef för området på det statliga verket Vinnova.

Biologiska läkemedel är redan nu Sveriges näst största exportvara och ökade med nästan 40 procent förra året.

Lars Hammarström säger att framtidens sjukvård kommer se annorlunda ut från vad den gör i dag.

– De viktigaste förändringarna vi står inför är övergången från en reaktiv syn på hälsa till en proaktiv. Nu blir du sjuk och får behandling, och att jobba proaktivt handlar om att inte bli sjuk över huvud taget.

Dagens nya precisionsmediciner har skapat helt nya möjligheter för behandlingen av till exempel cancer.

– Tidigare har en patient fått behandling som skjuter väldigt brett mot en mängd olika cancerformer. Det som gen- och cellterapi kan göra är att de utgår från individens specifika diagnos och egen genetisk signatur. Hur ser din tumör ut exakt? Hur ser ditt dna ut? Och utifrån det kan vi skapa väldigt precisa läkemedel, säger Eva-Karin Gidlund.

– Många hemska sjukdomar kommer att försvinna i och med utvecklingen av biologiska läkemedel. Vi kommer tillsammans kunna utplåna cancer, även om det innebär stora utmaningar.

I fabriken plasmidlabb sitter Stefan Molin och Joakim Lundkvist, plasmider är små ringformade DNA-molekyler som finns utanför många bakterier. Dessa kan man ändra, och variera för att det ska passa precis det syfte man söker. Foto: Mats Andersson

Det är en dyr tillverkningsprocess men biologiska läkemedel kommer kunna ge mindre biverkningar och bättre resultat, förklarar hon.

– Det är också en fråga om att minimera risk. Vi tar ganska stora risker med dagens mediciner som inte är lika precisa.

NorthX Biologics har varit en del av den svenska läkemedelsindustrin sedan 1963 och hela tiden anpassat sig efter den senaste teknologin och vetenskapen. De har nyss dragit in vad de kallar en "storkund" från USA och ambitionerna verkar aldrig ta slut.

– När exakt ska vi ta över världen då Eva-Karin? frågar Luisa med en glimten i ögat.

– Snart! Men skämt åsido, så tror jag att vi i branschen tillsammans i Sverige kan bli världsledande inom Life Science. Så är det bara, säger Eva-Karin Gidlund.

Fakta. NorthX Biologics.

Fabriken i Mattfors har funnits sedan 1963. Då tillverkade de kemiska läkemedel till apoteket. Men nu är de en såkallad "manufacturing organisation" som tjänar andra företag inom läkemedelsindustrin genom att tillhandahålla tjänster som läkemedelsutveckling och läkemedelsframställning med garanterat hög kvalitet, i enlighet med så kallad Good Manufacturing Practice, GMP.

NorthX Biologics ägs av Flerie Invest och hade förra året en nettoomsättning på 138 miljoner kronor, vilket kan jämföras med omsättningen 2019 som låg på 74 miljoner kronor.